

Frá yvirskotið til undirskot

Framtaksgrunnurin, við Sverra Hansen sum nevndarformanni á odda, var neyddur at broyta ársrokskapin fyri 1997 og hálvársrokskapin fyri 1998, av tí at skeivt er farið fram tá ið upprunalið rokskapurin varð gjørdur (Mynd: Jens Kristian Vang)

SVEINUR TRÓNDARSON

Tað gongur ikki altíð, sum prestur prædikar. Ella umsett til roknskaparmál, tað endar ikki altíð við tí úrslitið sum leiðslan og grannskoðarin hava sett út í kortið.

Mest umtalaði roknskapurin í nýggjari tíð - tann hjá Fiskasøluni fyri 1997 er nú broyttur soleiðis, at talan er um eitt rættiliga stórt hall,

heldur enn tað yvirskotið sum var »gandað« fram í sambandi við söluna av bygninginum yvir við Strond.

Skrásetingin góðtók ikki framferðarháttin, sum Fiskasølun brúkti í fyrsta umfari, tí hann helt ikki lógarkrøvini og heitti tí á felagarið um at broyta roknskapin.

Men av tí at eigaraviðurskiptini í Fiskasøluni eru

sum tey eru, so merkir tað, at eisini roknskapurin hjá Framtaksgrunni Føroya skal broytast og tað er júst tað nevndin fyri Framtaksgrunnin hevur gjørt.

Konverteringin eisini broytt

Men tað var ikki bert roknskapin hjá Fiskasøluni tað var galið við.

Tað er synd at siga, at tað

í lýsing í bløðunum nú um dagarnar ger nevndin í Framtaksgrunninum vart við, at roknskapurin fyri 1997 verður broyttur. Yvirskotið hjá Fiskasøluni, sum hvarv, hevur broytt ársúrslitið hjá grunninum soleiðis, at talan nú er um eitt undirskot uppá góðar 15 mió. krónur

hevur gingið Framtaksgrunninum eftir vild í teimum feløgum, teir hava sett pengar í.

Tað hevur ikki eydnast at venda undirskotið til yvirskot nóg skjótt, og hetta hevur gjørt, at Framtaksgrunnurin hevur mist nóg í sambandi við fløgur sínar.

Tá eitt felag, sum grunnurin eigur ella eigur í fær undirskot, so merkir tað, at úrslitið hjá grunninum sjálvum verður tað verri, og tað sæst so aftur á eginognini, sum eisini gerst verri. Og í onkrum føri so mikið nógv verri at hon gerst negativ.

Tað var hetta, sum hendi hjá grunninum og teir høvdu tí sjálvir brúk fyri at fáa nýggjan kapital.

Hesin kapitalur skuldi útvegast á tann hátt, at landsstyrið og danski staturin játtaðu at umleggja tað skuld sum Framtaksgrunnurin hevði til teir báðar kreditorarnar, sum jú eiga grunnin frammanundan, til eginpening.

Hesum er einki óvanligt í, men tað er ofta nakað, sum tekur drúgva tíð.

Hvat sigur ES

Í hesum føri tók tað serliga langa tíð, av teirri orsök at ES-kommisjónin skuldi upp í málið.

Føroyar og ES hava eina

handilsavtalu, og tað var neyðugt hjá portunum at vita, hvat ES-kommisjónin segði til eina slíka umlegging.

Verður hon roknað sum ólógur stuðul ella ikki. Hesin spurningur var betri svaraður undan umleggingini enn aftaná, tí verður gjørt ímóti ES lógum og reglum, so sviður tað tá tað kemur undan kavi.

Svarið kom aðrenn roknskapurin var liðugur

Tann 29. juni 1998 var roknskapurin hjá Framtaksgrunninum undirskrivaður av nevndini.

Tað vil siga, ein góðan mánað eftir at svarið var komið úr Bruxelles og eina rúma tíð eftir at Fiskasølun hevði selt Sparikassanum bygningin yviri við Strond.

Hví teir hava avgjört at taka bygningin og umleggingina við í roknskapin fyri 1997 er ilt at siga, tí teir meta seg hava borið seg rætt at.

Men verður hugt eftir eginognini hjá grunninum so sæst, at grunnurin hevði komið út við einari negativari eginogn um ikki bygningssølan var tikin við í roknskapin.

Og tað er ongantíð heppið, at leggja fram ein ársroknskap, sum fyrst ehvur eitt stórt undirskot og síðan

hevur eina negativa eginogn eisini.

Tað er í hvussu er ikki nakað, sum skapar álit.

Ikki ætla at fjala út yvir nakað

Men nevndin í Framtaksgrunninum visir øllum mistonkum um at ætlanin var at fjala nakað aftur.

Í lýsingini, sum stendur í bløðunum í hesum døgum, stendur at lesa:

»Ført hevur verið fram, at ætlanin hevur verið at fjalt nakað í roknskapinum hjá dótturfelagnum P/F Faroe Seafood Prime.

Her kunnu vit viðmerkja, at so er ikki, og at einki er komið fram, sum ikki frammanundan stóð at lesa í ársfrágreiðingini.

Spurningurin er so bara hví roknskapurin er gjørdur, sum hann upprunliga var.

Tað kann í hvussu er tykjast lægið, at grannskoðari felagsins, KPMG Pauli Elliesen, góðtekur slíka roknskaparviðgerð.

Tí í eini grein, kallað Regnskabsmanipulation, og sum stendur í Revision og Regnskab, ger ein samstarvsfelagið hjá KPMG í Danmark vart við at tað er skeivt at inntøkuføra vinning av einum bygningi, sum er seldur aftaná at roknskapararið er endað.

Reingjan av roknskapum

Í eini grein í blaðnum Revision og Regnskab, viðgerða grannskoðararnir Jesper Koefoed og Kenneth Hofmann, frá KPMG í Danmark hugtakið »Regnskabsmanipulation«. Og í greinini viðgerða teir júst tað, sum fór fram í sambandi við roknskapin hjá Føroya Fiskasølu

SVEINUR TRÓNDARSON

Útlendskir fjølmiðlar hava gjørt rættiliga nógv burtur úr at kanna roknskapir hjá fyrirkønum og kanska serliga hjá stórum fyrirkønum.

Serliga verður hugt eftir, um fyrirkøurnar pynta roknskaparnar, um tær beinleiðis snýta við roknskainum, ella um tær reingja roknskapin á ein slíkan hátt, at ársúrslitið gerst eitt annað enn tað veruliga eigur at vera.

Talan er ikki um eitt nýtt fyrirbrigðið, men tað er givið, at fjølmiðlarnir eru nógv vaknari nú, enn tey fóru fyrri bert fáum árum síðani.

Og tað er ein náttúrlig frágreiðing uppá hví danski fjølmiðlar eru farnir at vísa ársroknskapum slíkan ans.

Nordisk Fjer spækir enn

Fyri nøkrum árum síðan var ein fyrirøkta í Danmark, sum kallaðist Nordisk Fjer.

Fyrirøkta var stór og hevði ikki bara virksemi í Danmark. Hon hevði víðka arbeiðsøki sítt til fleiri onnur lond og av tí sama var sjálvandi meira at halda skil í.

Nordisk Fjer gjørdi eins og allar aðrar fyrirkøur ársroknskap, sum var grannskoðaður aðrenn hann var latin almennu myndugleikunum.

Tað at hann var grannskoðaður, skuldi verði ein trygd fyri, at tað sum í honum stóð var rætt, men tað visti seg at verða heilt av leið.

Kavabólturin fór á rull og tað sum síðani bólaði út úr skápunum var ikki tespilur lesnaður.

Leiðslan í Nordisk Fjer hevði, við egnum vinningi fyri eyga, snýtt og »manipulerað« við tølunum soleiðis, at roknskapurin visti yvirskot, tá hann skuldi víst eitt stórt undirskot.

Hetta gjørdi at virkið »yvirirvið« í fleiri ár við einari óvanliga stórarri skuld. Har var alt kavrotið.

Málið endaði í rættinum og fyri stuttari tíð síðan fingur allir leiðandi stjórnarir fongsulsrevsing fyri teirra vánaligu framferð.

Eitt annað dømi um skeiva framferð er Barings Bank í Singapore.

Her var handlað við »fu-

tures og optionum« og tá handlarnir góvu undirskot fjaldi starvmaðurin, sum arbeiddi við teimum teir.

Úrslitið var, at hann, sum einsamallur maður hevði megnað at koyra ein peningastovn á heysin við at fjala teir negativu handlarnar.

827 mió. krónur eftir haldið eftir trimum árum var úrslitið.

Ikki so vanligt um okkara leiðir

Í greinini hjá Koefoed og Hofmann stendur at lesa, at slík ógvuslig dømi um roknskaparreingjan ikki eru so vanlig um okkara leiðir.

Ætlanin er, sum verða mann at útvega fyrirkøni fyrimunir, ella snýr tað seg um evnini hjá fyrirkøni at halda fram.

Ein orsök kann m. a. verða at fjala eitt hótandi undirskot, sum í síðsta enda kann koyra virkið á húsang.

Ein onnur orsök kann eisini verða at leiðslan kennir

seg trongda til at koma við einum betri úrslitið enn roknskapurin eigur at vísa, tí at álitið á leiðsluna er minkandi.

Byggj á metingar

Tá ein roknskapur verður gjørdur er neyðugt, at hann yvirheldur treytirnar í lógini.

Henda treyt ger, at leiðslan skal koma við metingum, sum í flestu førum eru subjektivar. Tað snýr seg jú um at vísa eitt so gott úrslit sum gjørligt.

Í nøkrum førum liggja hesar metingar uttan fyri tað sum er rætt, og tað er í slíkum førum at grannskoðararnir skulu gera vart við seg.

Er nakað í roknskapinum, sum ikki samsvarar við lógir og reglugerðir, so eigur grannskoðarin at gera leiðsluna varuga við hetta og enná at nokta at skriva undir roknskapin.

Ymsir hættir

Tað eru nógvir mátar at betra roknskapin uppá.

Í greinini geva teir báðir rithøvundarnir dømi um nakrar teirra. Teir nevna m. a.

- fakturering til fiktivar kundar
- vørguoymslur, sum ikki eru til
- anlægsaktiv, sum ikki eru til

Sum dømi upp á skeivar bókingar nevna hævundarnir m. a. inntøkuføring av vinningi av einum bygningi, sum er seldur aftaná at roknskapararið er endað.

Og tað er hetta síðsta, sum er gjørt í roknskapinum hjá Føroya Fiskasølu.

Úrslitið í roknskapinum hjá Fiskasøluni og eisini hjá Framtaksgrunninum gjørdist 10 mió. krónur betri enn tað átti og tað er ikki rætt.

Fyri Fiskasøluna hevði tað ikki so stóran týðning, tí eginognin er óbroytt aftaná broytingina, men fyri Framtaksgrunnin hevði tað við sær, at úrslitið fyri 1997 gjørdist eitt undirskot og negativ eginogn.